

УДК 316.61 : 159.923

Кузьміна М. О.¹, Купа О. О.²

¹ викл. ЗНТУ

² студ. гр. СН- 216, ЗНТУ

СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ ЯК ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Сучасне розуміння соціальної адаптації знаходимо в «Українському педагогічному словнику» С. Гончаренка, який трактує досліджуваний феномен як процес або результат процесу, що передбачає гармонійне, з

погляду індивідуальних прагнень людини, задоволення її потреб, створення умов для її здорового щасливого життя в суспільстві [2, с. 15], тобто соціальна адаптація розуміється як процес переходу з одного стану в інший та як результат цього процесу. Конструктивним для нашого дослідження є визначення О. Кононко, яка розглядає соціальну адаптацію дитини як інтегративний показник стану дитини, який відображає її здатність адекватно сприймати навколишню дійсність, ставитися до людей, подій, вчинків, спілкування, регулювати поведінку [3, с. 5].

Соціальна адаптація – специфічна форма соціальної активності, пов'язана зі входженням та приведенням об'єкта та суб'єкта особливості особистості у відповідність до нових соціальних умов [4]. Соціальна адаптація проходить чотири основних стадії: – врівноваження – встановлення рівноваги між групою та особистістю, які проявляють взаємну терпимість до системи вподобань і стереотипів поведінки один одного; – псевдоадаптація – поєднання зовнішньої пристосованості до соціальної групи з негативним ставленням до її норм і вимог; – пристосування – визнання і прийняття систем вподобань нової соціальної спільноти, взаємні поступки; – уподібнення – психологічна переорієнтація особистості, трансформація колишніх поглядів, орієнтацій, установок відповідно до нової ситуації [5].

Про результативність адаптації свідчить певний її рівень. А. Налчаджян [6] розглядає у своїх дослідженнях такі рівні соціальної адаптації: - нормальна адаптація, результатом якої є адаптованість особистості без патологічних змін, порушень норм тієї соціальної групи, де проходить її життєдіяльність; - девіантна адаптація. Наявні процеси протидії, що відволікають, забезпечують задоволення потреби лише учасників соціального процесу конкретного соціуму в такій поведінці; - патологічна адаптація формує патологічні механізми та форми поведінки, що зумовлюють виникнення патологій комплексного характеру, перешкоджають соціальній адаптації особистості, засвоєнню нею суспільних цінностей. Ми погоджуємося з думкою дослідників, що кожний з названих рівнів адаптації істотно впливає на кінцевий результат адаптації, але при цьому одні автори вирішальними вважають чинники соціалізуючого характеру; інші більше наголошують на залежності перебігу адаптації від стану фізичного здоров'я малюків, механізмів змін у поведінці, своєрідності адаптивних реакцій дітей. Таким чином, соціальна адаптація – інтегративний показник стану дитини, який відображає її здатність адекватно сприймати навколишню дійсність, ставлення до людей, подій, вчинків, спілкування, регулювати поведінку; один із соціально-психологічних механізмів соціалізації особистості. Успішне пристосування дитини до нового середовища залежить від багатьох чинників: від статусу її здоров'я, особливостей нервової системи, розвитку комунікативних навичок, обізнаності з різними видами діяльності, а також

від уміння дорослих забезпечити їй належний спокій, захищеність, повноцінне здоров'я та активізацію адаптаційних ресурсів. Тому важливим напрямом роботи дошкільного закладу має стати турбота про збагачення соціального досвіду вихованця.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. К. : Либідь, 1997. – С. 15–16.
2. Кононко О. Л. Шкільна адаптація та психологічний вік // Початкова школа. – 2002. – № 1. – С. 5–10.
3. Кравченко Т. В. Соціалізація особистості і соціальне середовище / Теоретико-методологічні проблеми дітей та учнівської молоді : зб. наук. пр. – К. : [б. в.], 2006. – Вип. 9. – Кн. 2. – С. 23–29.
4. Дуткевич Т. В. Дошкільна психологія : навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 392 с.
5. Литовченко О. В. Соціальна адаптація дітей в умовах позашкільного закладу як соціально-педагогічна проблема. Морально-духовний розвиток особистості в сучасних умовах (Теоретико-методичні проблеми дітей та учнівської молоді). / Зб. наук. пр. К. : Пед. думка, 2000. – С. 86–93.
6. Налчаджян А. А. Социально-психологическая адаптация личности: формы, механизмы и стратегии. – Ереван: Изд-во АН АССР, 1988. – 262 с.